

A NEGYEDIK TANULMÁNYI LEVÉL

SZENT FERENC LELKI CSALÁDJA

(A HÁROM REND ÁTTEKINTÉSE)

A. BEVEZETÉS

Az emberek közötti kapcsolat, barátság úgy keletkezik, hogy egymást megismerve megmutatják, mi határozza meg életüket.

A ferences közösségekben is hasonlóan történik: megismerve egymást mélyül a kapcsolat.

Fontos, hogy a ferences családokon belül az a tudat érvényesüljön, hogy a közösség tagjai egymásra utaltak. Sokan úgy élik meg ezt, és azt állítják, hogy a ferences karizma a család tagjai között van felosztva, és ez egymás kiegészítésével válik teljessé, ha kiegészül a ferences laikusokkal is, s ha a nemi különbözőségek kiegyenlítődnek, férfi-női közösségekben.

A kapucinusok új konstitúciójában, valamint hasonló közösségekben ezt a következőképpen fogalmazzák meg: a vallásos közösségek sokfélesége Isten tervei szerint van és ez az Egyház számára hasznos.

„A sokféleség gazdagsága tűnik ki a nagy ferences családban is, mert az alapító karizmatikus ereje sok testvért és nővért vonz a mai napig. Célunk, hogy ezekkel a csoportokkal a lelki közösséget ápoljuk. Szívesen dolgozunk együtt; tanulmányokkal, új kezdeményezésekkel pártoljuk a ferences életet.” (Nr. 94).

B. ÁTTEKINTÉS

A Ferences család ma a legnagyobb egyházi csoportosulás (lásd tankönyv 175. pontját). Közösségek százai Szent Ferencben látják lelki atyjukat és mindegyiknek megvan az önálló történelme: Az ELSŐ RENDET kezdettől fogva a polaritás jellemzi, ami a történelem folyamán számtalan újításhoz vezetett. Ebből a rétegzettségéből ma már nem sok látható, mert a sokféleség három ágra zsugorodott: **ferencesek, kapucinusok, konventuálisok.**

A MÁSODIK REND más jellegű. A férfiak egyházának nehezebbre esett a ferences életmód női változatát elfogadni, amely kezdettől fogva a klarisszák két ágához vezetett, ami az első rend polaritását visszatükrözte. A klarisszák történelme nagyon érdekes, az Egyház nehezen engedélyezte, hogy a nőknek megfelelő saját útjukon járjanak, s ez a középkornak az újjal szembeni bizonyos tehetetlenségét jelzi.

A HARMADIK RENDRE is jellemző a polaritás. Ehhez járul a klerikalizmus problémája, amely nem tűri, hogy a klerikusok önálló, egyéni utat járjanak. Az egyházi hierarchia kontrollszükségletéből az következik, hogy azokat a jámbor laikusokat, akik a ferences befolyáson kívül állnak (bűnbánók, beginák), kényszeríteni akarják a ferences életforma elfogadására. Ez azt a benyomást kelti, hogy a IV. Miklóstól átvett harmadrendi regula jogi lépés, amely az életformán nem sokat változtatott. Így a harmadrend feloszlik egy **laikus** (eredeti) és egy reguláris **klauzúrás** formára. „Külsőleg” a történelmük sok szélsőséget mutat, mégis **lelkiségük** története, amelyben az evangélium szelleme él, Szent Ferenc dinamikus lelkiségétől hatja át az egyházi életet. (L. tankönyv 150-158: 172-182. pontot)

A ferences család jellemzésénél a katolikus egyházon kívüli ferences formákat is meg kell említeni. (anglikánok, lutheránusok, reformátusok)

C. INFORMÁCIÓK

A ferences család az első, második és harmadik rendre oszlik. Ez a relatív áttekinthetőség illúzióját kelti. A látszat azonban csal, mert ezzel csak az alapjellegzet lehet megállapítani, mint valami „vízjegyet”.

A ferences család egységét Ferenc személyesen biztosítja, amely mindenkit megragad és inspirál. A rendek lelki alapját Szent Ferenc élete és iratai képezik.

A történelem folyamán grafikus jelek keletkeztek, amelyek a ferences családok egységét jelzik, amelyeken át a kölcsönös megismerés lehetséges. A legrégebb ferences jel a „**Tau**”. Egy régi irat, melyet hosszú ideig Szent Ferenc egyik levelének tartottak, így szól: (Lásd az 5. ábrát)

„1212-ben, látogatásaink folyamán találtunk egy remeteséget, mely a Porta Veglia néven ismert, ott hátrahagytuk Leó testvértől rajzolt jelünket és átadtuk a Szűz Mária templomot Maxentius testvérnek, hogy vezesse”.

Ahol ez a jel megtalálható, ott Szent Ferenc járt és ott él az ő szelleme.

Egyúttal a kiválasztottság és a küldetés jele. Az első jelentés visszavezethető Ezekiel prófétához (9, 4): szükségét szenvedő emberek ezzel a jellel jelöltetnek meg - az Isten különös hozzájuk fordulásának jeléül. - A Tau a kereszt régi, eredeti formája, olyan mint amilyenén Jézus függött, és így Isten alázatának jele az emberi történelemben. Aki ezt hordozza, az az alázatosság életformáját választja. Ezt a jelet az embernek hordania kell, és a világba továbbítani. Egy másik jel, amely nem olyan régi, mint a Tau, de a XV. század közepén minden közvetítés nélkül lép fel és csodálatosan gyorsan terjed. Úgyhogy rendi bevezetésére gondolnak: **a keresztbe tett kezek**. Ez a jel a ferences családok címere évszázadokon át (Lsd. a 6. ábrát).

Itt is az életforma rajzos ábrázolásáról van szó, amely mély elmélkedésnek és teológiai reflexiónak a gyümölcse. Ennek a jelnek az alapja Bartolomeo da Pisa (+1401) könyvében szerepel: Szent Ferenc és Jézus életének azonossága.

A két összetett kéz a ruhátlan Jézushoz és a felöltözött Ferenchez tartozik. A jel állítás és felhívás a jézusi és ferences életforma összekapcsolására: *„A szegény testvérek kinyújtják beöltözött karjukat Krisztus meztelen karja után, ezzel jelzik Isten és ember feszültségét, amely az egyesülés csodájához vezet.”* (C. Tinelli)

Markiai Szent Jakab (+1476) sírkövén a következő idézet állt: *„Jakab, a te sírod fölött levő két kéz Istené és a szeráfikus szentté”*. Ez a jel a ferences életforma szegénységének és paradox voltának - Isten ereje az emberi gyengeségben - *„kifejezése”*.

Más jelek, pl. a **szeraf** és a **kötél** is elterjedtek voltak, de nem tettek szert olyan jelentőségre, mint az előbbiek.

A különböző ferences variánsok identitása, amely a jelekben mutatkozik meg, azért szükséges, mert ezeknek a közösségeknek nagy része önálló egységként jelenik meg.

A következő kísérlettel sematikusán, kevés magyarázattal szeretnénk bemutatni a ferences családot.

1. Az első rend története és a séma magyarázata (Lásd 7. ábrát)

a) *Belső ellentétek*

Már Szent Ferenc életében megjelentek a ferences rend belső ellentétei. Ez az évszázadok folyamán szakításhoz vezetett. Az irányzatoknak különböző nevei voltak a XIII. szd. -ban közösség, a XV. szd. -ban konventuálisok, a XVI. szd. -ban reguláris obszervánsok. A lap bal oldalán lévő pólus: a spirituálisok, XV. szd. -ban obszervánsok, XVI. szd. szigorított obszervánsok.

Szent Ferenc szándékai szellemében a rend alapjaiban új reformmozgalmak keletkeznek

Kontemplációa irányzat. az aktiviata irányzatokkal szemben, a remeteségekkel szemben a városi élet;
a radikális szegénységgel szemben a javak halmozása;
a Regula egyszerű és tiszta követése a különböző magyarázatokkal elért könnyítésekkel szemben.

b) A Rend szétválása 1517-ben'

Az újító mozgalmak 1517-ig jogi alappal rendelkeztek, vagy a miniszter generális alá voltak rendelve, vagy vikárius generálist kaptak. Így autonóm csoportok jöttek létre. 1517-ben X. Leó két ügyben rendelkezett:

(1) Az újítási mozgalmak rendi egyesítése

„Kifejezzük és akarjuk, hogy minden újítás, amely Szent Ferenc reguláját tisztán és egyszerűen akarja követni, valóban tisztán és egyszerűen kövesse, akár a családhoz tartozik, akár egy miniszter alá, az amadeiták, a Coletánusok, a klarénusok, a mezítlábasok, a kapucinusok, az evangéliumról nevezett testvérek valamennyien, bármilyen nevük is van. „

A nevek mögött nagyon mozgalmas történet van.

Az OBSZERVÁNSOK eredete 1334-re nyúlik vissza. Ennek a századnak 70-80-as éveiben egymástól függetlenül testvéri csoportok jöttek létre Olaszországban, Spanyolországban és Franciaországban, melyeket 1415-ben egyesítettek. A mozgalom kezdeményezői egyszerű, képzetlen laikus testvérek voltak, a második generációban azonban már képzett papok és teológusok is voltak 'köztük Sienai Szent Bernardin, Kapisztrán Szent János, Markiai Szent Jakab.

- A Koletánok: ez a csoport Szent (Corbie) Koleta kezdeményezésére alakult, aki 1406-ban XIII. Benedektől, Avignonban kapott engedélyt az egész ferences rend megreformálására.
- Az amadeitákat Portugáliaiai Amades (+1482) alapította, akinek élete sok testvért vonzott követésére Észak-Olaszországban.
- A klarénusok története a legmozgalmasabb. A lyoni zsinaton, 1274-ben elterjedt a rendben az a hír, hogy a pápa kötelezi a rendet közös birtok elfogadására. Ankonában nagy vita alakult ki, a többség elfogadta, egyeseket a rendből kizártak, és remeteségben tartottak fogságban. Köztük volt Angelus Clarenus (+1337) aszkéta és jelentős teológus. E mozgalom gyorsan áterjedt a Provence-ban is, ahol képzett teológusok, így Péter János Olivival (+1298) is csatlakoztak a mozgalomhoz. A mozgalomnak másik támasza Casalei Hubertin (+1329) volt. Mindhárman tüzes könyveket Írtak, melyek Joachim a Fiori szellemét közvetítették. Joachim a Fiore cisztercita apát, e történelme! három szakaszra osztotta: az Atya korszaka (Ótestamentum), a Fiú korszaka (Újtestamentum és Egyház), a Szentlélek korszaka (le nem írt „Örök Evangélium”, a „lelki” Egyház, hierarchia nélkül, szerzetesek vezetése mellett.)

Szent Ferenc halála után nem sokkal a ferencesek a történelem ilyen magyarázatát átvették, e meghamisítva magukra vonatkoztatták. Elutasították a hierarchiát s a lelki egyház- ' ért szálltak síkra, ezért kapták a spirituális nevet. Amikor. a szent remete, Morrone Péter V. Celestin néven pápa lett, elismerést kaptak, szegény remetékként éltek, majd VIII. Bonifác trónralépésével kiközösítették és üldözték őket. Egyeseket máglyán égettek meg, mások beléptek a bencés rendbe, Casalei Hubertin e celestinusokhoz ment, Angelus Clarenus Subiasoba menekült, ahonnan miniszter generálisként a hozzá csatlakozottakat, a szegény életről nevezett fraticelliket vezette. Ez a csoport 1440-ig szektaként tovább élt. Kapisztrán Szent János segítségével, aki inkvizítori hivatalát bölcsen töltötte be, sikerült őket az Egyházzal kibékíteni és 1473-ban IV. Sístue őket a rendbe ismét beiktatta.

- A sarutlanok ('a Szent Evangéliumról nevezett testvérek' a kapucniról /kámzsáról/ nevezett testvérek) Spanyolországban élő csoport, amely a clarénusokhoz állt közel és ezért az

Egyházzal konfliktusba kerültek. Megváltották ruhájuk formáját (innen a név). Innen indult ki az alkantari reform.

Ezekhez a csoportokhoz további csoportokat lehetne sorolni, akiknek az uniós bullához közük van. „Ezek után e csoportok alkossanak külön rendet, ferences rendet a saját értelmezésük szerint.” Ezért rájuk bízzák a rend pecsétjét, a konventuálisok nekik alárendeltek. Nevük, reguláris obszervanciáról nevezett ferences rend.

(2) A ferences rend szétválása

A rendnek az újítási mozgalmakhoz nem csatlakozott része, mint konventuális, azt a privilégiumot élvezhette, amely Szent Ferenc regulájának mérsékelt értelmezésén alapul.

(3) A Reguláris és a szigorított obszervancia

A pápai rendelet ellenére tovább tartott a polarizálódás, azzal a különbséggel, hogy ez most az újjászervezett rendben történt. Új reformmozgalmak keletkeztek:

- A reformáltak; Olaszországban keletkezett mozgalom, amely a remeteség újjáélesztésén fáradozott. Ennek a mozgalomnak sok szentje van, köztük portomauriciói Szent Leonhard.

- Rekollektusok; Portugáliában, Spanyolországban és Franciaországban alakultak. A reformáltakkal azonos szándékúak voltak. Közéjük tartozik a rend nagy historikusa: Lukas Wadding.

- Az alkantariak (= sarutlanok: Eredete a XV. századra nyúlik vissza. Nem valamennyi mezítlábas fogadta el az egyesítő. bullát, hanem inkább visszatértek a közösségbe. Így' a konventuálisok soraiból Alkantari Szent Péter vezetésével új mozgalom keletkezett.

- Obszervánsok (mint gyűjtőfogalommal jelölhető negyedik csoport), 1517-től. A közösségekhez hasonló rendi politikát folytattak. ' 1897-ben XIII. Leó egyesítette a négy csoportot egyetlen renddé.

(4) Kapucinusok

Azok között, akik magukat a szigorú obszervanciához tartozónak vallották, a kapucinusoknak különös szerepük volt. Már 1528-ban megkapta a rend a pápai bullát „remeteségről nevezet' kisebb testvérek”-nek szólóan, önálló rendként a konventuálisok fennhatósága alatt. A vezetés a vikárius generális kezében van. 1619-ben elérték a jogi önállóságukat. Ettől kezdve kapták a kapucinum-ról a kapucinus nevet, s miniszter generális vezeti őket.

(5) Maradandó különbségek

Ez az áttekintés nem tudja érzékeltetni a polaritás egykori sokrétűségét. Ez az egyes csoportokban is érzékelhető és a mai napig is hat. A II. Vatikáni Zsinat utáni rendi újítás erre a polarításra vezet vissza. Részben kiutat talál a létező rendekből, amint ezt a latin országokban látjuk, ahol a különböző csoportok egyházi elismerést nyertek.

2. A második rend (A táblázat magyarázata L. 8. ábrát)

a) a) A klarisszák eredete

1212-ben csatlakozik Klára a ferences közösséghez. Talán eredetileg ugyanazt az életformát kereste, mint azok, akik Ferencet körülvették, alternatívát a városi és polgári élet felfogással szemben a birtokról, pénzről való lemondás, kékezi munka, rendszeres jövedelem nélküli élet, vándorprédikáció.

1216-ban, Jakob von Vitry róluk így írt „nők, akik a kisebb testvéreket követik, a városon kívül különböző házakban laknak, kezük munkájából élnek és nem akarnak rendszeres jövedelmet elfogadni”. Biztosan tudjuk, hogy 1218-ban a klarisszák az Egyház akarata szerint az életfogytiglan tartó klauzurát veszik magukra. Ennek az életnek az alapja az a „kis életforma”, amely Ferencre mutat s mely Klára későbbi Regulájába (1253) belekerült. Ehhez járul az úgynevezett „legnagyobb szegénység” privilégiuma, melyet Klára már 1216-ban III. Incétől kapott meg. Ez e kiváltság

megszabadítja „S. Damiano szegény asszonyait” attól, hogy lelki életüket az anyagi javak biztosítása kösse le.

b) b) Szent Klára küzdelme az Egyházzal

Klára évtizedeken át küszködött e pápai--kúriával. Ez a küzdelem két pontra koncentráldott

(1) A közösségének ferences profilja

Ferenc és Klára e női közösséget. együtt akarták külön alapra helyezni, mégis az Egyház az 1215-ös zsinat határozatát akarta érvényesíteni, amely ez új regulákat megtiltotta. Ennek alapján a nővéreket egy Ferenc előtti életformára (bencés) akarták kötelezni. Mivel ez nem sikerült, kényszerrel akartak alkalmazni. Ezért 5 különböző regula keletkezett,

- Ferenc és Klára kis életformája 1212-ből, - A bencés Ugolino féle regula 1218-ból,
- IV. Ince regulája 1244-ből. A Bencések életformáját elhagyva, kis közeledést mutat a ferences lelkiséghez.
- Klára első Regulája,
- IV. Urbán regulája 1263-ból, aki a ferences lelkiséget, rendes jövedelmet és javakat kapcsolta össze.

(2) „A legnagyobb szegénység privilégiuma”

Klára Ferenchez hasonlóan az egyéni és közös tulajdon minden formáját elutasítja. 1216-ban ezt a kiváltságot kolostora számára engedélyezték és többször megerősítették, utoljára 1253-ban.

c) c) Irányzatok

Az iménti felsorolás tükrözi Klára harcát az Egyházzal, amely maradandó különbségekhez vezetett. Megmentette a rendet, avval, hogy átvette Ugolino és IV. Ince reguláját és ebből egy sajátos regulát szerkesztett, amely elképzelésének megfelelt

- a/ az első rend jóváhagyott első regulájának szövegei, amelyek a szemlélődő életformához kapcsolódnak;
- b/ határozatok, melyek a klauzúráról és ebben való életről szólnak;
- c/ az I. és II. rend kölcsönös elkötelezettségéről szóló szakaszok. Ezek közül két rövid szövegrész Ferentől származik.

A regula legfőbb pontja a javokról, tulajdonról való lemondás.

Az Egyház mégis azt az ígéretét, melyet Klárának és a S. Damiano-i nővéreknek tett, csak néhány hozzájuk tartozó alapításra akarta vonatkoztatni. Ez már 1216-ban is így volt. Ezért kellett N. Urbánnak regulát írni, amely a kolostorok többségének megfelelt. Ezt **második regulának** nevezik.

A klarisszák számszerinti alakulását 1228-ban, hiteles dokumentum szerint 24 klarissza kolostor volt, egy másik dokumentum kb. 12-t említ. Ezek közül csak három kapta meg a „legnagyobb szegénység” privilégiumát (Perugia, San Damiano, Firenze).

Klára lelkes harcostársra talált Prágai Boldog Ágnesben, aki kolostoréval együtt Szent Ferenc szándéka szerint akart élni.

Az első századokban a 2. regula előnyt élvezett, 1500-tól azonban az első regulához való visszatérés figyelhető meg.

Klára társait és az első regulát Damianóról és Incéről nevezik. - Azokat e klarisszákat, akik birtokolhatnak, Urbánról nevezték el.

Ez a nézetkülönbség - Klára és az Egyház között - abban az időben jött létre, amikor az első rend polarizálódott, ezért a Damianóról nevezett nővérek az obszervánsokhoz, az Urbánról nevezettek a konventuálisokhoz fordultak.

d) d) A Damianóról nevezettek újításai és ágai

A rendek és mozgalmak teljes felsorolása nem lehetséges, mert természetük szerint önállóak és szerteágazók. A számtalan újítás és alapítás, anélkül, hogy történelmi nevezetességre jutnának ilyen

szándékok, szinte áttekinthetetlenek. Sok el is tűnt rövid virágzás után. A Damianóról nevezett főág mellett említésre méltók a kisebb nővérek, Ezek nem tartoznak a damianói ághoz, regulájuk Szent Klára regulájától kapott inspirációt, franciaországi Szent Erzsébet szerkesztette (+1270), őt ferences teológus vizsgálta s végül 1263-ban egyházi jóváhagyást kapott. Ez a rend megszűnt, az utolsó kolostorok a francia forradalom idején oszlottak fel.

- Angelus Clarenus szegény nővérei, egyházon kívüli csoport, amely Angelus Clarenus követte, 1273-ban az Egyház a rendek közé felvette.
- Koncepcionisták ez a mozgalom egy cisztercita kolostorból indult ki, melyet Szent Beatrix Meneaes de Silva (+1492) az amadeiták (első rend) alapítójának testvére hívott életre. Szent Klára reguláját vették át, irányzat ma is jelentős (154 kolostor) a Klarisszák körében.
- Sarutlanok spanyol újítás, melyet az Egyház 1490-ben hagyott jóvá. A férfi obszervánsok női megfelelője Spanyolországban.
- Rekolektánusok - az obszervánsnak megfelelő női szerzetes ág.
- Sarútlan remeték a legszigorúbb irány, melyet Francesco Harberini bíboros (+1679) alapított, itt a nővérek mint a karthauziak, magányban élnek, eam nem hordanak ée Alkantari Szent Pétert követik.
- A szigorított obszervánsokról nevezett klarisszák (Farnszianunok), olasz újítás a XVII. század első feléből. Német klarisszák vagy kapucinellákat egy Bajor nemzetiségű nővér alapította a S. Croce in Aeaiei kolostorból (Mária-Agnea-Klára Steiner) a Klára eredeti regulájától eltért és új konstitúciót alkotott, melyet IX. Pius 1847ben jóváhagyott.
- Koletánusok a klarisszák egy jelentős csoportja, Szent Koléta (+1747) által alapított ág.

e) e) Az Urbánról nevezettek

Itt kevés újítás van, és elismerték az első regulát. Mégis sok kolostor keletkezett, melyek új erőt adtak tovább. Az Urbánról nevezettekhez csatlakoztak a megújított Urbánusok: alapítások egész sorozata a XVII. században Franciaországban és Olaszországban.

Az **örökimádásról** vagy az Oltáriszentségről nevezett nővérek ágát Franciaországban alapították 1894-ben. Ha világszerte elterjedt.

f) f) Az Annuziáták

Különös jelentősége van ennek a Szent Johanna v. Velois (+1505) által alapított rendnek. A Klarisszák nem az 1. sem a 2. reguláját nem követik, hanem egy szellemileg önálló alapítvány Franciaországban. A XVII. században felvirágzott (60 kolostoruk volt), de ma már csak 6 kolostorban élnek. Ez az alapítás a második rendnek számít, az obszervánsoktól való függőségük miatt.

g) g) A növekedő egység

Az 1917-ben megjelent egyházi kódex és a későbbi egyházi határozatok következtében a második rendben az egységre való törekvés indult meg: Új konstitúciók.

Minden nővér közösen - akik az 1. regula szerint élnek - egy új konstitúció szerkesztésén dolgozzék, ugyanígy az Urbánról nevezettek is. Kivételt képeznek a kapucinus klarisszák és a Koleták, akik maguktól új konstitúciót készítettek.

h) h) Viszonyuk az első renddel

Az első renddel való kapcsolatból következik, hogy az első és második rend útja párhuzamos. Klára családját szorososan az első renndhez akarta kapcsolni; azok azonban nem akarták vállalni a kolostorok pasztorációját. Előfordult, hogy erre az Egyháznak kellett őket rákényszerítenie. 1517-ben a legtöbb klarissza kolostort az obszervánsok felügyelete alá rendelték, a konventuálisoknak már csak kevés zárdájuk maradt. A kapucinusoknak anélkül, hogy akarták volna, kialakult egy női águk.

A Damiand-i nővérek konstitúciójának egyszerűsítésével a ferenceseket, az Urbánusokéval a konventuálisokat, a kapucinus klarisszákéval pedig a kapucinusokat bízták meg.

i) i) A klauzurás harmadrenddel való kapcsolat

A mellékelt sémákból kivehető, hogy mindhárom szervezeti formán kívül is vannak klauzurás nővérek, akik inkább a második, mint a harmadik rendhez tartozhatnának.

3. A harmadik rend (Magyarázat az ábrához L. 9. ábrát)

A harmadik rend történetét a legnehezebb grafikusán ábrázolni, nemcsak azért, mert ferencességen kívüli eredetet mutat, hanem azért is, mert sok minden ennél ismeretlen, de mindenekelőtt azért mert több száz közönség történetét kellene bemutatni. Csak tendenciák jelezhetők, magyarázhatók.

a) a) A ferencességen kívüli eredetek

Bűnbánók: a XII. században föléledt az ókeresztény vezeklő életforma. Ezzel a háttérrel kell Szent Ferencet és mozgalmát látni. Magukat Assisi vezeklőinek nevezik. A Szent bűnbánati prédikációi nyomán először a nem ferences mozgalma erősödött. 1221-ben készítettek egy regulát, melyet „Memoriale”-nak neveztek (ezt korábban adták ki, mint Szent Ferenc művét és nem azonos avval). Mégis ez a regula határozta meg a későbbi harmadrendet.

Beginák: a XII. szd-ban erős mozgalom Európa minden részén, amely mélyebb vallási élethez vezetett. Ebben mindenekelőtt nők vettek részt. Nem álltak sem egy rend, sem egy hierarchia rendelkezése alatt. A népi jámborság spontán kifejezése volt, és a legkülönbözőbb befolyásoknak volt kitéve, akár az igaz hit, akár az eretnokségek oldaláról jöttek ezek. Ezért mindig az eretnokség gyanújában álltak. A viennei zsinat 1322-ben elítélte a mozgalmat.

A rekluzák: Ez a jámborsági forma az egyház kezdeteihez nyúlik vissza. Teljes remeteség, falba vagy toronyba falaztatták be magukat, egyedül vagy többen. Egy főnöknő vezetése alatt álltak.

b) b) Ferences inspiráció és ferencesítés

a/ Ferences inspiráció. Assisi Ferencet nem lehet a harmadrend alapítójának tekinteni. Mégis biztos, hogy Ő volt az inspirálója. Életének és művének gyümölcseként térnek meg a laikusok és egy ferences bűnbánó csoportot alkotnak. Tudjuk, hogy egész Greccio városa ferences életmódot folytatott, enélkül, hogy a városi kötelékeket, a házasságot és a családot feladták volna. Ennek a csoportnak írta Ferenc „Levél az összes hívőkhöz” című írását, ami közelebről szemügyre véve a ferences bűnbánók regulája.

Ha a ferences lnikne közönség szellemi indítékait keressük, akkor az előbb említett „Memorialé”-t (amelyből talán a regula keletkezett 1289-ben) és Szent Ferenc levelét kell tanulmányoznunk.

b/ Ferencesítés: A ferences befolyás a bűnbánók mozgalmára olyan nagy volt, hogy egy 1289-es pápai nyilatkozat szerint egyetlen és ferences.

IV. Miklós felülvizsgálta a bűnbánók reguláját és a ferences lelkiségből néhány elemet vett át, és a mozgalmat Szent Ferenc harmadrendjének nevezte. Evvel az „elferencesítéssel” nem volt minden bűnbánó megelégedve, tiltakozásuk a domonkos harmadrend alapításához vezetett.

Ennek a fejlődésnek okául egyrészt a ferences lelkiségtől való elragadtatás, másrészt az Egyház ellenőrzési kívánsága adható meg.

Hangsúlyozni kell, hogy a bűnbánók mozgalma laikus mozgalom, azoké akik magukat önállóan akarták igazgatni és a Heglnákhhoz hasonlóan jámborságban éltek. Ez az Egyház dogmatikus elképzelésének nem felelt meg. Sokszor össze is tévesztették őket a beginákkal.

Így, a ferencesek felhasználásával az Egyház erélyesen nyúlt bele a bűnbánók életébe is. P1. a ferences Caro mindenkit exkommunikációval fenyegetett, ha nem vetik le a fekete ruhát, a laikus öntudat kifejezőjét és nem veszik fel a szürke ruhát, mely a ferences rendbe való visszatérés kifejezője (egy korábbi magyarazattal szemben, amely szerint a fekete a dominikánus, a szürke a ferences bűnbánók öltözéke volt).

Hasonlóan cselekedtek a beginákkal is, akik azután szabad akaratukból vagy egyházi befolyásra a harmadrendi regula elfogadásával (1289) az eretnokség gyanújától megszabadultak.

c) c) *Laikus reguláció*

A harmadrend mint bűnbánati mozgalom, a laikusok életformája olyanoknak, akik hivatalukban, házasságukban, családjukban, városukban keresztény módra akartak élni. Itt jelentkezik egy igény a laikusok életformáját egyháziilag meg kell szabni. Mihelyt a férfiak és nők csoportja közös életet akar kezdeni, amely az élet természetes szükségleteiből fakad, kénytelenek magukat a regula alá vetni (regulált élet), és a nőknek klauzúrába kell vonulni.

d) d) *A ferences laikus közösség*

(1) A ferences laikus közösség, mint életforma

Az első évszázadokban arról az életformáról beszélhetünk, amely a ferences inspirációból és a bűnbánók praktikus gondolatmódjából fakad. Így közösség keletkezett, amely a középkori társadalomban igen jelentős volt. Rendkívüli módon áthatja a szociális valóságot, melyet a következő elemek jeleznek:

A hűségessé megtagadása, amely a feudális társadalmat megrendítette. A bűnbánók a katonai szolgálatot is megtagadták.

Megtagadták azokat a társadalmi kötelezettségeiket, amelyeket saját életükkel nem tudtak egyeztetni.

Az a jog hogy javaikról le tudjanak mondani, a szegények, javára vagy jótékonyági intézmények számára.

Civil bíróságok visszautasítása: vitákat vagy veszekedéseket maguk között vagy ha szükséges, volt egyházi bíróság előtt rendezték.

Itt egy autonóm és alternatív mozgalom kezdődik, mely szükségképpen a civil hatóságokkal konfliktusba kerül.

(2) A ferences laikus közösség, mint ájtatosság-forma

A XVI. századtól kezdve a harmadrend egy ájtatossági formává szűkült a Miatyánk imádozásának, a skapuláre viselésének kötelezettsége, a bűnbánók ruhája helyett. Nemes és tekintélyes családok dicsőségnek tartották a harmadrendhez tartozást. társadalmi befolyással nem rendelkezett többé a harmadrend.

(3) A ferences laikus közösség hatása a világra

1884-ben XIII. Leó megújította a harmadrendet azzal, hogy új regulát adott. Abban az elképzelésben élt, hogy sikerül a világot minden szinten megújítani, gondolatilag (a virágzó középkor teológiájának újjáélesztésével); lelkiileg (a megújított harmadrendnek lehető legnagyobb kiterjedésével); szociális téren (szociális enciklikájával a középkori hivatásrendek életrekelésével). Mégsem sikerült a harmadrend új regulájának elősegítenie e régi vitalitás újjáéledését, mindenekelőtt azért, mert a társadalmi dimenzió (a szociális akció, a békéért való fáradozás és a politika) kívül rekedt.

(4) A harmadrend egysége és az új regula

A harmadrend sohasem volt központilag vezetett rend, helyi közösségekből, tartományokból állt. Ehhez jó volt, hogy ez a rend a XX. századig négy különböző férfi rendtől (OFDi, OFH cap, OFM conv, és a regulált 3. rend) függött lelki téren.

A II. Vatikáni zsinat két intézkedéssel javította ezt a helyzetet,

A harmadrend minden szintjén önálló, e férfi rendeknek nincs már vezetői feladatuk (nincs központi adminisztráció, amelynek szimbolikus jelentősége volt, mert az élet a közösségekben bonyolódik).

A lelki vezetés a négy férfi rend közös feladata, nincs engedelmességre kötelezett harmadrend, azaz kapucinus, ferences, stb. harmadrend.

1978. október 4.-e óta a harmadrend új regulával rendelkezik. A különböző országokban különböző névvel nevezhetik magukat, így pl. Ausztriában: harmadrend, Németországban ferences közösség, Svájcban: ferences laikus közösség.

(5) Ferences laikus közösség, mint közös élet

Már régen is léteztek bünbánók, akik közös életet kezdtek élni, nem klauzúrában, és fogadalmat sem tettek, kórházakban dolgoztak. (Hasonlókat lehet elmondani azokról, amely csoportok a begina mozgalomból eredtek.) Mégis azt lehet mondani, hogy az 1500 előtti vagy utáni közösségek „reguláltjai” klauzúrában éltek, az ünnepélyes fogadalom által. Egy ilyen közös élet nem regulált formája ma is kialakulhat.

e) A regulált harmadrend

E néven foglalnak össze minden férfi és női közösséget, akik ferences életet élnek, szerzetesi fogadalmat letették, de nem élnek szigorú klauzúrában.

a/ A regulált férfirend. A XV. század óta létezik egy oly férfirend, melynek tagjai pápai határozat alapján ünnepélyes fogadalmat tesznek és az első rend három ága mellett önálló ferences rendi ágat képeznek.

b/ Ehhez járulnak e kongregációk százai, amelyeknek eredete a kezdeteknél van, vagy Dillingen, Mária Csillaga (Augsburg) közösségéhez hasonlók és melyek 1500 körül pápai határozatra a szigorú klauzúrát fogadták el és végül 1800 körül a tevékeny élethez tértek vissza.

- Vagy akik kezdetől fogva mint tevékeny közösségek éltek. A XIX. század közepétől kezdve a kongregációk nagy számmal jöttek létre, melyek zsidó szociális szükségleteire, kérdéseire keresztény feleletet adtak.

Különös érdeklődésre tarthat számot Harsaiano Boldog Angéla alapítása (+1435), aki 16 közösséget hozott létre, fogadalom és klauzúra nélkül, az ifjúság nevelésére (Ezt az alapítást laikus közösségnek is lehet tekinteni.) Az alapító magát generális miniszternek nevezte és látogatta a kolostorokat.

Teljesen önálló alapítás volt, míg II. Pius 1461-ben ezt a hivatalt (e közösség gen. miniszterségét) meg nem szüntette. Így Hg. Angéla által alapított közösségek egysége és önállósága megszűnt. Egyidejűleg az ünnepélyes fogadalom letételére és a szigorú klauzúrára is kötelezték őket.

Néhány éve a harmadrend törekvése, hogy új közös alapot teremtsen. II. János Pál jóváhagyta „Szent Ferenc regulált rendjéről nevezett” testvérek és nővérek reguláját és életét.

f) A klauzúras harmadrend

Kezdetől fogva léteztek közösségek, amelyek a 3-rendhez csatlakozva, tiszta szemlélődő életformát kerestek. Ők részben a „rekluzák”-ból, beguinákból, külön alapításokból fejlődtek ki. Alapjában véve ez volt a nők számára az egyedüli forma a vallásos életre. Az Egyház lassanként föladata, a tevékeny női közösségekkel szembeni ellenállást.

g) A ferences mozgalom történetének visszatükrözése

A szervezeti sémát feltüntető ábrán nem lehetett feltüntetni az első rendnek a harmadrendre gyakorolt befolyását. Hozzá kellene fűzni, hogy az első rend minden ágának saját, klauzúrán, regulált és laikus harmadrendje volt. Az első rendek megújítása a harmadrendek megújítását is jelentette (a regulált, klauzúras változatokban). P1. az u.n. Pfanneregg reform (svájci kapucinusok) nem más, mint azoknak a klauzúras zárdáknak a megújítása, amelyek a kapucinusok befolyása alatt állnak. (Például: 1280-ban a beguinák egyik alapítása, később e konventuálisok klauzúras harmadrendje, akik nem tudtak a Pfanneregg újításhoz csatlakozni)

A föderációban megnőtt a közös munka, és törekednek az egységre, amelyben az ellenségeskedés megszűnik.

D. GYAKORLATOK FONTOS SZÖVEGEKEN

1. Gyakorlat

Klára regulája - Megerősített regula (BReg)

Hasonlítsa össze Klára reguláját Szent Ferenc jóváhagyott regulájával (BReg)

Milyen viszonyban áll a két rend a regulák alapján?

A VI. fejezetben Szent Ferenc két szövege található, ezek különben elvesztek volna. Miért vette fel Klára a regulába, milyen jelentőségük van ezeknek? (Itt következik Szent Klára regulájának XII. fejezete)

2. Gyakorlat

„A nagy városok közül egy sem tért meg úgy, mint a kis Greccio, mert gyakran amikor a testvérek Isten dicséretét énekelték - ahogyan másutt is szokták, ahol testvérek laknak - kiléptek házaikból, kicsinyek- és nagyok és kiállva az út szélére, hangosan feleltek a testvéreknek: Dicsérjük a mi Urunkat Istenünket. Még a beszélni alig tudó kis gyermekek is zengték az Úr dicséretét, amikor a testvéreket megpillantották. „

Ebben a történetben (Comp. Per. 74) a harmadrend eredetét mondják el. Ebből a szövegből a harmadik rend definíciója megalkotható.

3. Gyakorlat

Az összes hívekhez intézett levél (HrG1 I-II.) a ferences laikus rend alapvető szövege.

A levél melyik részében található meg ez?

4. Gyakorlat

Magyarázza a mellékelt meditációs képet, különösen a Tau alkalmazásának értelmét. (L. 10. ábrát)

E. KONKRETIZÁLÁS

1. Mit jelentenek a következő rövidítések? OFM; OSM; FG; FLG;

OFM Kap; OFM conv. ; OSCI; OSC Kap.

TOR; FAG; INFAG (Interfranziskanische Arbeitsgemeinschaft)

2. Rajzolja fel, milyen ferences közösségeket ismer? Milyen jellegű az Ön kapcsolata velük? (Használjon színes ceruzát.)

3. Hogyan tudna jobban működni ma a ferences család? Milyen feladatokat kellene közösen megoldani ?

4. A TAU a ferences család családi jele. Meditáljon róla ! (L. 5 ábrát)

F. ÉRTELMEZŐ KÉRDÉSEK

Miben áll az első rend alapproblémája?

Mi a Damianiak és az Urbániak közti különbség?

Kik Assisi bűnbánói?

Hogyan keletkezett a harmadrendet?

Ki Joachim a Fiore? Mit tanított ? Milyen befolyást gyakorolt a ferences rendre ?

Milyen viszonyban áll a ferences rend a Cölesztinusokkal?
Mi a különbség a „spirituálisok” és az „obszervánsok” között?
Milyen jelentősége van a ferences rendnek 1517-ben és 1897-ben ?
Kinek írták és meddig volt érvényben a IV. Miklós regulája?
Mondja meg, milyen különbség van és hasonlóság Angelus Klarenus és Alkantarai Péter között?
Milyen hasonló vonásokat találunk a kapucinusok és az alkantaraiak között?
Kinek a címe: generális miniszternő, miért szűnt meg ez a cím?
Kik a reklusok, beginák és bünbánók?
Milyen életformájuk van a kapucinus nőknek?
Miért keletkezett Szent Domonkos harmadrendje?
Mit fejez ki a fekete és szürke csuha?
Mit jelent ez a kifejezés: „Obediens” ?
Milyen jelentősége van ennek a kifejezésnek a harmadrend történetében?
Manapság mi a jelentősége?